

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.22.1.203-217>

Evherij Lyonski: Hvalnica puščavi

Prevedla Nena Bobovnik

»O, da bi se ohranila še druga njegova dela!« piše Erazem Rotterdamski v pismu Alardu iz Amsterdama leta 1517.¹ Pred seboj ima *De contemptu mundi* Evherija Lyonskega, za katerega sam pravi, da ga je bral še kot deček in ga pozneje, v času svojega noviciata, uporabil kot zgled pri pisanju lastne epistole na temo zaničevanja sveta.² Evherijevo drugo najslovitejše delo, ki ga Erazem na svojo žalost ni poznal – a ga to ni oviralo, da ne bi napisal svoje lastne znamenite *Laus* –, je pismo *De laude eremi*.³ Gre za hvalnico otoškemu samostanu Lérins v Ligurskem morju pri Cannesu,⁴ na katerem ima okoli leta 400 ustanovljena meniška skupnost skoraj neprekinjeno tradicijo vse do današnjega dne. Na ta meniški *locus amoenus* se Evherij v *De laude* ozira skozi prizmo alegorizirajoče hvalnice puščavi kot edinemu pravemu kraju za meniha, asketa in slehernika, ki se želi približati bogu. Puščavo okliče za »brezmejno Božje svetišče« (*incircumscriptum Dei templum*).⁵ Četudi gre za sušno področje brez

-
- 1 »Atque utinam reliquae huius extarent!« (Ep. 676) Za temeljno kritično izdajo Erazmove korespondence še vedno velja *Opus epistolarum Desiderii Erasmi Roterdami*, ur. P. S. Allen in M. H. Allen (Oxford: Oxford University Press, 1904–1947). Pismo je pravzaprav predgovor k Erazmovi izdaji Evherijevega dela, ki ga je tudi sam uredil in komentiral.
 - 2 *De contemptu mundi*, ur. Samuel Dresden, v: *Opera omnia Desiderii Erasmi* vol. 5, št. 1 (Amsterdam in Oxford: North-Holland Publishing Company, 1977), 3–86. O Erazmovi recepciji Evherija obširneje Salvatore Pricoco, »Eucherio di Lione: un padre della Chiesa tra Erasmo e Tillemont«, v: *Monaci filosofi e santi: Saggi di storia della cultura tardoantica* (Armarium 1), ur. Salvatore Pricoco (Soveria Mannelli: Rubbettino, 1992), 85–115, ter Erika Rummel, »Quoting Poetry Instead of Scripture: Erasmus and Eucherius on *Contemptus Mundi*«, *Bibliothèque D'Humanisme et Renaissance* 45.3 (1983): 503–509.
 - 3 Besedilo *De laude eremi* se je ob izteku srednjega veka začasno izgubilo in se spet našlo le malo za Erazmovim časom – konec 16. stol.
 - 4 Lérins je današnje ime za celotno otočje, stari toponim za največji otok, Saint-Marguerite, je *Lero* ali *Lerona*, za Saint-Honorat, kjer je vzcvetela samostanska skupnost, pa *Lerina* ali *Lerinus*; ob teh dveh večjih sta še dva manjša otoka Saint-Ferréol in Îlot de la Tradelière. Otočje omenja že Plinij Starejši (*Naturalis historia* 3.79).
 - 5 *De laude* 3.

rastja, je »rodovitna s svetniki« (*fecunda sanctorum*);⁶ za telo se morda res zdi puščava, a za dušo je raj (*eademque corporis est eremus, animae paradisus*).⁷

V meniški literaturi pozne antike so to večinoma že stalni *toposi*, ki jih Evherij s pridom prevzema od bolj znanih avtorjev latinske patristike,⁸ a je tak *modus dicendi* o puščavi dobil res kanonično veljavo prav skozi njegov enkomistični izraz. Evherij s tem postane eden izmed utemeljiteljev meniške literarne tradicije v Galiji, na kar nakazuje tudi njegovo prijateljstvo z Janezom Kasijanom, ki je pri prenosu meniške ideologije iz njenih rojstnih krajev na latinski Zahod odigral ključno vlogo. Ko je Evherij izrazil željo po potovanju v Egipt in svete kraje, mu je Kasijan v zameno ponudil literarno romanje – branje svojih *Collationes*.⁹ Evherij je to sprejel in, v času ko je bil sam škof, uredil ter dal razmnožiti besedilo Kasijanovih *Institutiones*.¹⁰

O življenju Evherija Lyonskega ni znanega prav veliko. Za edino nesporno letnico velja leto 441, ko se je kot lyonski škof udeležil prvega koncila v Orangeu. Nekje med leti 412 in 420 je privzel asketski način življenja in se skupaj z družino (ženo Galo in dvema sinovoma, ki sta pozneje oba postala škofa)¹¹ preselil na Lero (danes Sainte-Marguerite) ob Lerini (danes Saint-Honorat). Po letu 430 – *terminus ante quem* je že omenjeni koncil – je bil umeščen na škofovsko mesto v Lyonu in postal »zdaleč najodličnejši izmed škofov svojega časa«, kot ga opiše Klavdijan Mamert.¹² Tudi letnica smrti ni zanesljiva, postavljajo jo nekje med leti 449 in 456.

De laude je Evherij napisal v letu 427 ali 428. Spodbuda za pisanje in razlog pisemske oblike je bil Hilarij iz Arlesa (ok. 401–449). Ta je tudi sam živel na Lerini, a je otok zapustil skupaj s Honoratom, velikim ustanoviteljem lerinške skupnosti,¹³ ki je bil poklican v Arles, da postane škof.¹⁴ A čeprav je Hilarij že

6 *De laude* 5.

7 *De laude* 39.

8 S. Pricoco opozarja, da pravzaprav niti eden izmed nanizanih svetopisemskih zgledov ni Evherijeva invencija, saj se je z vsemi, čeprav morda res ne na povsem enak način, ukvarjal že Hieronim (Salvatore Pricoco, *Elogio del eremo: Introduzione, testo, traduzione e commento* (Bologna: EDB, 2014), 84. Za dotično obravnavanje puščave kot paradiža, vide Hieronimova mesta v pismih: *Ep.* 14.10, *Ep.* 18.4; *Ep.* 125.8.; *Ep.* 2; *Ep.* 3.4; *Ep.* 24.3.1. Dodajam še zelo povedno epizodo iz *Vita Pauli* 3, kjer prav atributi konvencionalne predstave, ki jo imamo o rajju, postanejo pravi inferno.

9 *Conl.* 11, kjer Kasijan opisuje svoja doživetja v puščavi in pogovore z egiptovskimi očeti; to delo je Evheriju tudi posvečeno.

10 Kot poroča Genadij, *Vir. inl.* 64.

11 Kot izvemo iz pisma Pavlina iz Nole (*Ep.* 51.2).

12 *De statu animae* 2.9.

13 Sveti Honorat (ok. 350–429), po katerem je danes imenovan otok, kjer se nahaja samostan, je izhajal iz premožne družine, a se je pozneje odločil za asketsko življenje in skupaj s Kaprazijem, ki ga je navdušil za meništvo, ustanovil prvobitno lerinško meniško skupnost. Med leti 426 in 429/430 je bil škof v Arlesu. Največ podatkov o njegovem življenju prinaša Hilarijev *Sermo de Vita Sancti Honorati*, ki ga je imel ob obletnici Honoratove smrti.

14 Vzgoja in priprava mladih lerinških asketov na škofovski položaj je ena izmed pomembnih nalog, ki jo je privzela meniška skupnost – Peter Brown jo povzema kot poglavitno v: *Vzpon zahodnega krščanstva: zmagoslavje in raznoličnost, 200–1000 n. š.* (Ljubljana: Založba I/*cf., 2006), 165–166.

odšel z otoka, se je odločil, da se nanj ponovno vrne. Vrednost puščavniškega življenja v otoški osami je postavil celo pred ljubezen do svojega duhovnega vodje, zdaj škofa, od katerega se je moral posloviti. Prav to odločitev Evherij v *De laude* kuje v zvezde in jo izkoristi za povečevanje puščave. Po uvodnem nagovoru in hvali, naslovljeni na Hilarija, najprej preide na starozavezne, potem na novozavezne zglede, ki nas učijo, da je puščava najustreznejši kraj za duhovno posvetitev. Alegorično razlaganje svetopisemskih zgledov tvori jedro pisma, ki pa se konča z Evherijevo apostrofo samostanskega otoka in hvalo njegovih naseljencev. V besedilo je vtkanih veliko retoričnih prvin, po formi sledi bogati epistolografski tradiciji in, kot je značilno za patristično literaturo, veliko formulacij črpa od avtorjev grške in rimske antike ter se v veliki meri naslanja na Sveto pismo.¹⁵

Čeprav Evherij bolj kot dejansko pokrajino časti *topos* puščave, ne gre zanemariti njegovega stvarnega izhodišča – otoškega samostana in menihov, ki so živeli v njem.¹⁶ Tovrstno, torej otoško puščavništvo je v Galiji tistega časa nov pojav, ki se hitro širi in ima svojega zelo slavnega začetnika – Martina iz Toursa.¹⁷ Otoki predstavljajo najboljši približek pravim egiptovskim ali tudi sirskim puščavam. Na evropskem Zahodu, kjer puščav ni, najbližje odsevajo razmere v njih in prav zato postanejo privlačni za menihe, ki želijo čim zvesteje posnemati izvorno meništvo. Takemu načinu asketskega življenja se je, kot drugi znani primer otoškega puščavništva in prvi na območju Jadranskega morja, posvetil tudi Hieronimov prijatelj Bonoz, ki se je okoli 374 ustalil na enem izmed otokov v Istri ali Kvarnerju in tako postal doživljenjski *colonus paradisi*.¹⁸

Prav takšni rajski naseljenci so za Evherija tudi lerinški puščavniki, ki so si hišo iz evangelijske prilike¹⁹ zidali na najtrdnjših temeljih – ne na tleh, pač pa v srcih (*talia sibi aedificia, sed in cordibus fabricant*)²⁰ – ter kot skupnost cistercijanskih menihov še danes živijo v otoškem samostanu.

Prevod sledi komentirani izdaji, ki jo je pripravil Salvatore Pricoco.²¹

-
- 15 Nora K. Chadwick *De laude* v svojem preglednem delu imenuje »mali dragulj literarne vaje iz puščavništva«, glej: *Poetry and Letters in Early Christian Gaul* (London: Bowes and Bowes, 1955), 159. Temeljno in temeljito študijo prinaša že omenjeni Pricoco, *Elogio dell'eremo* in tudi Manté Lenkaitytė, »The Model of a Monk in *De laude eremi* of Eucherius of Lyons and in the Latin Monastic Literature up to the Early Fifth Century« (doktorska disertacija, univerza v Vilniusu, 2006).
- 16 Prim. Robert A. Markus, *The End of Ancient Christianity* (Cambridge: Cambridge University Press, 1990), 157–177, kjer Markus Avguštinovni idejni zasnovi meništva kot (Božjega) mesta zoperstavi Evherijevo stališče, ki kot najvišjo obliko meništva zagovarja puščavništvo.
- 17 Martin iz Toursa se je umaknil na otok Gallinaria ob ligurski obali, kjer naj bi ostal dve leti (ok. 358–360), Bonoz pa je otoški puščavnik ostal vse življenje. Gl. Rajko Bratož, »Meništvo v rimskih provincah srednjega Podonavja in zahodnega Balkana«, v: *Vita artis perennis: ob osemdesetletnici akademika Emilijana Cevca* (Ljubljana: ZRC SAZU, 2000), 107.
- 18 Kot ga v *Ep.* 3.4 opiše Hieronim. Točna lokacija nam ni znana – najverjetneje je šlo za enega izmed otokov na Brionih. Glej: Mate Sujčić, »Hieronim Stridonjanin – gradanin Tarsatike«, *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti* 426 (1986): 266, s tem se strinja tudi prej omenjeni Bratož, »Meništvo«, 110.
- 19 Mt 7,24–29.
- 20 *De laude* 34.
- 21 *Elogio del eremo: Introduzione, testo, traduzione e commento* (Bologna: EDB, 2014).

HVALNICA PUŠČAVI

Evherij svetemu možu Hilariju, nadvse hvalevrednemu in blaženemu v Kristusu.

1. Zelo hraber si bil, da si nekega dne zapustil dom in družino²² ter pripotoval vse do daljnega morja, a še več pa je bilo v tebi kreposti, da si se tudi drugič odločil za vrnitev v puščavo.

Ko si prvokrat, še kot tujec, stopil vanjo, si ob sebi imel vodnika,²³ ki ti je utiral pot in te pozneje uril v nebeškem vojskovanju.²⁴ Ravnal si se po njem in mu, čeprav si rodnega očeta zapustil, sledil kot očetu. Ko je bil na tem, da postane nadškof, si pomislil, da bi ga spremil, vendar te je ljubezen do puščave privedla nazaj v domačnost njene samote. Zato si torej zdaj še plemenitejši in večji od tega, po katerem si se sam zgledoval: ko si namreč prvič ubiral pot v puščavo, se je zdelo, da le slediš bratu, zdaj, ko ponovno stopaš vanjo, pa si še tega brata pustil za seboj. Toda kakšnega! Kakšen človek! Vedno je tako ljubeznivo skrbel zate. Tolikšna naklonjenost ga je vezala nate, da skoraj ničesar, razen svoje ljubezni do puščave, nisi mogel ceniti višje od nje. A ko si slednji dve skrbno pretehtal in zadnjo postavil višje, si izkazal, ne da njega ljubiš kaj manj, pač pa da puščavo ljubiš še toliko bolj. Pokazal si, kako močna je v tebi ljubezen do samote, saj pred njo kloni tudi največja človeška naklonjenost.

Kaj je torej ljubezen, ki je v tebi, drugega kot ljubezen do Boga! Služil si zakonu ljubezni, ki nam je dan: najprej naj ljubimo svojega Boga, potem svojega bližnjega.²⁵

2. Kakor premišljam sam pri sebi, Honorat ni nasprotoval poti, po kateri si se namenil. Le ubral je ta nenavaden način, ki je mogoč samo med dvema predanima si osebama, in se poslovil od tebe, čeprav si v resnici ni prav nič manj želel tvojega odhoda, kot si si ga želel ti sam. Tudi on te ima namreč rad, a je v svoji ljubezni zmeraj pozoren na tvojo dobrobit. Čeprav s svojo naklonjenostjo nikakor ne skopari, jo v temelju vedno obrača k večjemu blagru.

3. Že dolgo nazaj si, bogat v Kristusu, vse bogastvo razdelil med revno Kristusovo ljudstvo. Po letih si mlad, po svojih nraveh že starec. Znan si po svoji nadarjenosti in govorniški spretnosti, toda pri tebi v prvi vrsti ničesar ne občudujem in častim bolj kot tvoje želje po sedežu samote.²⁶ Zato boš moral

22 1 Mz 12,1 in Apd 7,3.

23 2 Mz 13,21.

24 Lk 2,13.

25 Mt 22,37-39.

26 »Sedes solitudinis« je najverjetneje Evherijeva skovanka po vzoru bolj znanih »sedežev« kot je *sedes sapientae*. Samoto (*solitudo*) Evherij v večji meri kot atributivno rabi kot sinonim za puščavo (*eremus*). Drugi sinonimi so še: *desertum*, *secretum*, *avia*, *ariditates*, *remotio* in *abditata*.

v svojih prošnjah, naj odgovorim na tvoja gostobesedna in obširna pisma, še malo potrpeti – saj sam več za mojo nevednost – dokler ne obnovim raznolike Božje milosti, izkazane tvoji ljubi puščavi. Pravilneje naj jo imenujem kar brezmejno Božje svetišče. Da Bog prebiva v tišini, je namreč gotovo, v to, da se veseli samote, pa je treba zagotovo verjeti. Svojim svetnikom se je večkrat razkril prav na teh krajih. V njih ni zavračal srečanja s človekom: v puščavi je Mojzes z obrazom, ki je žarel od Božje slave, videl Boga,²⁷ v puščavi se je Elija zagrnil, prevzet od strahu pred pogledom Nanj.²⁸ Čeprav Bog napolnjuje vse stvari in je navzoč po vsem stvarstvu, smemo misliti, da se najraje zadržuje ravno v samoti puščave ali neba.

4. Pravijo, da je nekoč neki človek drugemu, ki ga je spraševal, kje misli, da prebiva Bog, odgovoril, naj mu neutrudno sledi, kamor je sam namenjen. Ko sta tako skupaj prišla do oddaljene puščave, je oni pokazal na širna samotna prostranstva²⁹ in rekel: »Glej, tukaj prebiva Bog.« In prav je toliko močnejše verjeti, da prebiva prav tam, kjer ga tudi lažje najdemo.

5. Že v začetku sveta, ko je Bog v svoji modrosti ustvarjal³⁰ in razločeval posamezne stvari glede na njihovo vlogo,³¹ tega dela zemlje ni pustil vnamar kot nekoristnega in nevrednega. Kot menim sam, je bolj kot za veličastje trenutnega časa ustvarjal z vnaprejšnjim poznavanjem prihodnjega in puščavo zato namenil svetnikom, ki bodo še prišli. Hotel je, da je v puščavi obilica prav takšnih sadov, in ji tako v zameno za sušnost namenil, da je rodovitna s svetniki, s katerimi se redijo puščavska ozemlja. Ko je »iz svojih gornjih sob« napojil gore,³² so se tudi po dolinah pomnožili sadovi; ko je neplodno bivališče obogatil s prebivalstvom, je nadomestil primanjkljaje teh krajev.

6. Stopal je po rajju, a prestopil postavo.³³ Čeprav je prebival v kraju obilja, se ni zmozel ukloniti zakonu, ki mu ga je dal Gospod. Tem očarljivejši je bil namreč ta čudoviti kraj, toliko dovtetnejši je bil on sam za greh. Toda Bog svojim zakonom ni podvrgel le njega, saj želo smrti sega vse do nas.³⁴

Tisti, ki hrepeni po življenju, naj torej biva v puščavi – prebivalec raja nam je priskrbel le smrt. Toda preidimo še k drugim zgledom Božje naklonjenosti puščavi.

7. Ko je Mojzes prignal svojo drobnico v notranjost puščave, je od daleč videl Boga v podobi ognja, ki je s sijem plamenel, a ničesar sežgal.³⁵ Ne le videl, celo slišal ga je govoriti. In zares je Bog, potem ko ga je opomnil, naj si

27 1 Mz 34,29.

28 1 Kr 19,13.

29 2 Mz 32,10.

30 Ps 104,24.

31 Sir 16,26.

32 Ps 104,13.

33 1 Mz 2,8; 2,15; 3,23-24. Gre za aluzijo na Adamov izgon iz raja.

34 1 Kor 15,55.

35 2 Mz 3,2.

odveže sandale in jih odvrže,³⁶ imenoval puščavsko zemljo sveto, ko je rekel: »Kajti kraj, ki na njem stojiš, je sveta zemlja!«³⁷ S tem je jasno obelodanil njeno vrednost in častitljivo skrivnost. Svetost tega kraja je potrdil tudi s svetostjo samega dokaza, v katerem je, kot mislim, prav tako zavito v skrivnost naznanil, naj tisti, ki stopa v puščavo, odveže svoje življenje iz obveze nekdanjih skrbi, in, da kraja ne oskruni, pristopi prost nekdanjih spon.

Tam je bil Mojzes prvič v vlogi Božjega zaupnika. Poslušal ga je in si z njim izmenjeval besede. Vprašal je in bil poučen, kaj naj govori in kaj počne. Z Gospodom neba se je pomenkoval v domačem tonu. Tam je dobil tudi palico, ki je imela moč, da dela čudeže.³⁸ V puščavo je stopil kot pastir ovac, iz nje pa se vrnil kot pastir ljudi.³⁹

8. Kaj je bilo z Božjim ljudstvom po tem, ko je bilo osvobojeno in odrešeno zemeljskih tegob? Mar se niso namenili v divjino in pribežali v samoto, da se bi v puščavi približali Bogu, ki jih je rešil iz suženjstva? Pod Mojzesovim okriljem so se namenili v odmaknjene kraje, njih širno in strašno pustoto.⁴⁰ »Kako velika je tvoja dobrot, Gospod!«⁴¹ Mojzes je vstopil v puščavo in videl Boga. In glej, vrnil se je vanjo, da bi ga ponovno videl. Nedvomno je bil na poti svojega ljudstva v puščavo njegov vodnik sam Gospod. Vodil ga je tako podnevi kot ponoči, ko je pot osvetljeval zdaj s plamenečim stebrom, zdaj s sijočim oblakom.⁴² Ljudstvu, ki si je to zaslužilo, je tako dajal znamenje iz nebes, ki je izmenjaje odsevalo včasih kot mlečnobel steber, spet drugič kot plamen. K tej svetlobi se je obračal Izrael in sledil soju, ki se je iz daljave lesketal kot prasketajoči ogenj. Namenili so se v samotno puščavo, saj so bili vredni, da jim je Gospod kazal pot in jo osvetljeval.

9. Se mar ni prav temu v puščavo namenjenemu ljudstvu razprla prepreka neprehodnega morja, ki jim je stalo na poti, ko so prišli na obalo Rdečega morja in se še s peskom na nogah zagnali med prepadne morske vrtince, se izpod valov, ki so prežali nad njimi kot grozeča gorovja, iz globoke morske doline ozirali k varuhu svojega ljudstva in tako prečkali morsko ožino?

10. Pa tudi v tem veličastnem prizoru se ne skriva vsa Božja moč. Potem namreč, ko je razdelil morje, je gladino spet zravnal in tako pot skupaj z vsemi sovražniki izbrisal iz obličja zemlje. Mislim, da je morje povrnil nazaj v njegov običajni tok prav zato, da se Izrael ne bi mogel nikoli vrniti nazaj iz puščave.⁴³ Razkril je pot med vodami in jo z vodnimi vrtinci potem spet zakril, da bi se ljudstvu, ki je iskalo puščavo, pot razprla, možnost vrnitve pa zaprla.

36 2 Mz 3,5; Apd 7,33.

37 2 Mz 3,5.

38 2 Mz 4,17.

39 Prim. Hier., Ep. 125.8.1 (*pastor ovium, hominum factus est pastor*).

40 5 Mz 1,19.

41 Ps 31,20.

42 2 Mz 13,21.

43 2 Mz 14,27-28.

11. S takšno milostjo je bil obdarjen ta rod, ki se je napatil v samoto. Še več pa si je zaslužil, ko jo je naposled tudi dosegel. Tam jih je namreč Bog z nepričakovanim čudežem okrepčal: piti jim je dal vodo, ki jo je izvalil iz razlomljenega kamenja, da so studenci tekli iz skal kot iz naravnega izvira.⁴⁴ Čeprav se je skalovje najprej upiralo, je Bog v njem z nevidno roko nenadejano razkril skrite vodne žile. Toda ne le, da je suho in skalnato pokrajino preplavila reka, Bog je iz te vode tudi odgnal grenkobo in jo naredil sladko.⁴⁵ Nekatere vode je priklical, druge spremenil. Težko je reči, kaj od tega je večji čudež: spremeniti kamenje v vodo ali eno vrsto vode v drugo. Vse ljudstvo je osupnilo nad tolikšno pomočjo iz nebes, ki je imela moč spreminjati obstoječe, nič manj pa tudi ustvarjati nove tekočine.

12. V puščavi je to ljudstvo po belih tleh pobiralo hrano, poslano iz nebes. Gospod je z oblakov v suhem dežju spustil kruh, po šotorih in vsem taboru je padla mana kot sneg z neba: »Človek je jedel kruh angelov.«⁴⁶ In ker je »dovolj dnevu njegovo zlo«,⁴⁷ so jo po Božji milosti dobivali vsak dan – že takrat je namreč veljal nauk, naj si človek ne dela skrbi za jutrišnji dan. Tistim, ki so bili v puščavi, kjer jim zemlja ni mogla nuditi živeža, je hrano postreglo nebo.

13. Mar ni hebrejsko ljudstvo svoje postave in nebeških zapovedi dobilo ravno v puščavi? Si ni prav takrat prislužilo od blizu videti znamenj, ki jih je v plošči vtisnil Božji prst?⁴⁸ Šli so iz tabora, da bi se srečali z Gospodom, in se ustalili ob vznožju gore Sinaj. S strahom so se ozirali k njenemu vrhu. Silna groza jih je navdajala ob pogledu na tolikšno veličastje. Vsi prevzeti so od daleč gledali, kako se je kadilo iz tekočega ognja in je goro naposled širni oblak dima zagrnil v gosto temo.⁴⁹ Bali so se iskrenja svetlobe izbruhanega ognja, bobnenju se je primešal zvok bojnih rogov, ki se je razlegal ob strašnem hru-menju. Tako so bili Izraelovi sinovi, medtem ko so prebivali v samoti, vredni videti sedež Božji in slišati njegov glas.⁵⁰

14. S takšnimi in drugimi podobnimi čudeži je Bog nekoč podpiral ta narod, naseljen v puščavi. Dajal jim je neobičajne hrane, nenadejane pijače, jim nudil obleko, ki se nikoli ne ponosi. In tudi vse drugo, kar zadeva človeško telo od zunaj, je ostalo nenačeto.⁵¹ Česarkoli si zaradi narave takšnega kraja niso mogli priskrbeti z lastno močjo, jim je naklonil Bog v svojem veličastju. Še kdo izmed svetih bi komaj lahko opisal takšne darove nebeške milosti, ko bi za to ljudstvo govoril, da Gospod »ni storil tako nobenemu narodu.«⁵² Svoje

44 2 Mz 17,6; 4 Mz 20,11; Neh 9,15.

45 2 Mz 15,25.

46 Ps 78,25.

47 Mt 6,34.

48 2 Mz 31,18; 5 Mz 9,10.

49 5 Mz 4,11.

50 2 Mz 19,16-19.

51 5 Mz 8,4; 29,5; Neh 9,21; Apd 13,18.

52 Ps 147,20.

ljudstvo v puščavi je nagradil z božanskimi darovi, zanje storil reči, za katere ni še nihče slišal.

15. Vse to se je »zgodilo nam v zgled«. ⁵³ Čeprav namreč iz podob teh zgodb sije kot nekakšen skrivni nauk – ko bi naj bili »v oblaku in morju vsi krščeni v Mojzesa« ter jedli »duhovno jed« in »pili duhovno pijačo« ⁵⁴ –, te v sebi nosijo tako vero za prihodnje rodove kot tudi resnico preteklih dogodkov. Četudi so ti prizori v puščavi prikazani kot vzvišene skrivnosti, se hvalevrednost puščave nič ne zmanjša. Nič manjša ni milost tega kraja, četudi sta telo in obleka v njem ostala nenačeta in tako podala podobo večnega življenja. Zares velika mora namreč biti, če je v puščavi še za časa zemeljskega življenja možna blaženost življenja po smrti.

16. Niso sinovi Izraela do obljubljene dežele prišli prav z bivanjem v puščavi? ⁵⁵ Da bi dosegli kraj, kjer se cedita mleko in med, ⁵⁶ so se naprej nase-lili na suhi in pusti zemlji. Pot, ki vodi do naše prave domovine, se je zmeraj vila le skozi puščavo. Zato naj poseljuje nenaseljivo zemljo ⁵⁷ tisti, ki želi videti »dobroto Gospodovo v delih živih«. ⁵⁸ Naj bo gost v tej, kdor hiti biti prebivalec Njegovega kraljestva. ⁵⁹

17. A pustimo to zgodbo. Tudi David se pred spletkami sovražnega kralja ne bi mogel ubraniti drugače, kot da se je zatekel v puščavo. ⁶⁰ Ko se je zadrževal v idumejski suši, mu je vse srce žejalo po Bogu. Bil je žejen in sam, a ravno na tem odročnem kraju brez vode, se mu je Bog naposled razkril. Na tem svetem mestu je David istočasno ugledal Božjo krepost in Božjo slavo. ⁶¹

18. Elija, največji izmed tistih, ki so bivali v samoti, je zaprl nebo in preprečil dež, ⁶² priklical ogenj, ⁶³ dobival hrano od ptice, prelomil trden pečat smrti, ⁶⁴ prečkal reko Jordan, ki se je razdelila na dva dela, ko ji je spodnesel tok, ⁶⁵ in se povzdignil v nebo na gorečem vozu. ⁶⁶

19. Kaj pa Elizej, posnemovalec Elijevega življenja in kreposti? Mar se ni tudi on odlikoval po mnogih čudežih? Zdaj je razdelil mogočni rečni tok, ⁶⁷

53 1 Kor 10,6.

54 1 Kor 10,1-4.

55 Prim. Jer 3,9.

56 5 Mz 6,3; 26,9; 27,3; Joz 5,6; 3 Mz 20,24.

57 Prim. Jer 2,6.

58 Ps 27,13.

59 Ef 2,19; Heb 11,13.

60 1 Sam 23,14; 23,25.

61 Prim. Ps 62,1-3.

62 1 Kr 17,2.

63 1 Kr 18,38.

64 1 Kr 17,17-23.

65 2 Kr 2,8.

66 2 Kr 2,11.

67 2 Kr 2,14.

drugič omogočil železu, da je plavalo,⁶⁸ enkrat je obujal od smrti,⁶⁹ spet drugič pomnožil količino olja.⁷⁰ Izpričal je, da premore celo dvakratno krepost svojega učitelja in ga je v njej celo prekašal, ko je slednji mrtvega obudil, ko je bil sam še živ, Elizej pa, ko je bil tudi sam že mrtev.⁷¹

20. Preroški sinovi pa so zapuščali mesta in se zbirali na kraju, kjer se Jordan razdeli na dvojce. Prebivali so na skrivnem ob oddaljenem rečnem toku. Ta sveta skupnost je ob nočeh bedela na obrežju reke, ob kateri so bila raztrošena bivališča in šotori. Krepostno potomstvo je bdelo nad duhom svojih prednikov.

21. Mar ni tudi ta, od katerega »med rojenimi od žená ni bil obujen večji«,⁷² vpil in prebival prav v puščavi?⁷³ V puščavi je krstil, v puščavi pridigal o pokoriri⁷⁴ in tam prvič omenjal nebeško kraljestvo.⁷⁵ Tistim, ki so ga tam poslušali, je prenašal nauke, saj so si jih zaslužili že s tem, ko so sami stopili v puščavo. On pa je bil vreden, da mu je bil Gospodov sel poslan pred obličje in mu pokazal pot v nebeško kraljestvo.⁷⁶ Bil je vreden, da je šel pred Kristusom in pričal o njem. Medtem ko je krstil Sina, je slišal iz nebes govoriti Očeta in videl Svetega Duha, ki se je spuščal na zemljo.

22. Tudi Gospoda in našega Odrešenika je, kot je zapisano, duh hitro po krstu odvedel v puščavo.⁷⁷ In kateri duh je to? Ni dvoma, da Sveti Duh. Ker ga je tja povedel prav on, mu prav on to naročil in ga molče navdihnil, je puščava torej postala vredna, da sam Sveti Duh napotuje vanjo.

Potopljen v skrivnost tiste reke, je Jezus vedel, da mu ni storiti nič drugega, kot pohiteti v osamo. Blagoslovil je reko, ki je ob krstu blagosloвила njega, ni pa še izmil greha človeštva. Sam je bil čist, greha nikoli ni storil, niti se ga bal. Ni mu bilo treba stopiti v puščavo, a je vseeno gorel v želji po njej, saj jo je s tem postavil za zgled v odrešenje vseh nas: če je po njej hrepenel še Bog, ki je brez greha, koliko bolj je potrebna nam, ki smo grehu izpostavljeni? Če jo išče tisti, ki se nikoli ne zmoti, koliko bolj si je mora želeti tisti, ki greši?

23. Daleč stran od hrupa množic Gospodovi služabniki v tihih opravilih pristopajo k Njegovi božanski sili. Ko se nahaja v puščavi, je, kakor da bi bil nazaj v nebesih: prejema pomoč angelov, ki jih ima okoli sebe. Tam je Bog premagal sovražnega skušnjavca, novi Adam je odgnal večšega spletkarja, ki

68 2 Kr 6,5-6.

69 2 Kr 4,32-34; 2 Kr 13,20-21.

70 2 Kr 4,2-6.

71 2 Kr 13,20-21.

72 Mt 11,11; Lk 7,28. Evherij ima v mislih Janeza Krstnika.

73 Mt 3,3; Iz 40,3.

74 Mt 3,2.

75 Mt 3,2.

76 Mt 11,10; Mr 1,2.

77 Mt 4,1; Mr 1,12; Lk 4,1.

je spotikal starega Adama.⁷⁸ O, velika je slava puščave! V raji je hudič zmagal, v puščavi pa je bil premagan!

24. To je bil tudi kraj, kjer je naš Odrešenik s petimi hlebi kruha in dvema ribama nasitil in odžejal množico pet tisoč mož.⁷⁹ V puščavi je Jezus zmeraj nahranil svoje ljudstvo: nekoč mu je naklonil mano in v njem tako utrdil vero v Božjo pomoč, zdaj je nudil hlebce kruha. Oboje v enako čudovitih delih: kakor jim je tedaj hrano poslal, jo je zdaj pomnožil, da so se nasitili. Ob koncu je samih ostankov po pojedini ostalo več, kot pa je bilo vse hrane ob začetku.

Puščavi pripišimo, puščava, pravim, je vzrok takšnih čudežev! Se bi kreplost sploh lahko razodela, če bi bila na kraju, ki se bi kopal v izobilju?

25. Potem se je Jezus umaknil visoko na goro. Pred tremi izbranimi spremljevalci, ki jih je vzel s seboj, mu je obraz zažarel v nenavadni jasnini.⁸⁰ Za razkritje svojega veličastja je torej izbral odmaknjen kraj. Tam je največji izmed apostolov rekel: »Dobro je, da smo tukaj, Gospod!«⁸¹ Občudoval je namreč veličino tega znamenja na odročnem puščavskem kraju.

26. Kot je zapisano, je Jezus hodil »na samotni kraj in tam molil.«⁸² Že zanj je bil to kraj, ki ga je z lastnim zgledom določil kot primerne za molitev k Bogu in nas poučil, od kod se ponižna molitev najlažje prebije skozi oblake. S tem, ko je sam iskal samoto, da bi v njej molil, nam je pokazal, kje želi, da tudi mi molimo k Njemu.

27. In kaj naj še povem o Janezu, o Makariju in mnogih drugih, ki so, čeprav sredi puščave, živeli kot v nebesih? Gospodu so bili tako blizu, kolikor je še sploh prav, da je človek blizu Bogu. Prisostvovali so Božjim delom v največji meri kot jim mi, ki smo odeti v meso, sploh lahko.

V duhu so strmeli v višave in se dvigali k nebeškim skrivnostim. Svojo svetost so izkazovali bodisi v tihih razkritjih bodisi v odmevnejših znamenjih. Naklonjenost puščavski samoti jih je privedla vse do tega, da so bili v telesu sicer še na zemlji, v duhu pa že v nebesih.

28. Puščavsko celico naj torej po pravici imenujem sedež vere, skrinja kreposti, svetišče dobrote, zakladnica milosti, skladišče pravičnosti. Kakor imajo namreč po velikih hišah dragocenosti kot v kakšni trdnjavi shranjene na odmaknjenih mestih, tako je tudi veličastje svetnikov skrito v puščavi. Narava jih sama varuje za svojimi neprehodnimi mejami. Prebivajo na zapuščeni zemlji kakor v zaprti sobi, da stik s preveč ljudmi puščave ne bi oskrnil. Toda Gospod vsega stvarstva je dobro storil, ko teh dragocenosti ni le skrnil v najbolj odmaknjeni del neke hiše, pač pa jih je, če je bilo potrebno, od tam tudi vzel in pokazal.

78 1 Kor 15,45.

79 Mt 14,15-21; Mr 8,1-6; Lk 9,12-17.

80 Mt 17,1-2; Mr 9,1-2; Lk 9,28-29.

81 Mt 17,4.

82 Mr 1,35.

29. Nekdaj je za puščavo v svoji božanski previdnosti kar najbolj in najmočnejše skrbel, a tudi sedaj ta skrb ni nič manjša. Ko puščavniki nenadejano dobijo radodarno količino hrane, kaj je to, če ne dar, ki je padel iz neba? Tudi oni so deležni svoje mane, nebeških darov, nič manj Gospod tudi k njim ne izteguje svoje roke v skrivnostnih delih in jim nudi živeža v puščavskih krajih. Ko prekopljejo kamnita tla in naposled kot po Božjem daru iz pečin privrejo vode, mar te tečejo kaj drugače, kot so tekle takrat, ko je Mojzes s svojo palico udaril po skali? In glej, tudi oblačil jim v širni puščavi ne manjka in se jim ne obrabijo. V dar jih dobivajo od Božje previdnosti, zato jim jih nikoli ne zmanjka.

Nekdaj je Gospod hranil svoje ljudstvo v puščavi in hrani ga še zdaj. Njih štirideset let, te pa, kakor dolgo bodo ostali v puščavi.

30. Prav je, da svetnik, ki se je vnel za Boga in zapustil svoj stari dom, za svoj novi dom izbere puščavo. Prav je, da mu ta pomeni več od sorodnikov, otrok in staršev; naj se znebi tudi vsega svojega imetja. Prav je, da zapusti rodne kraje in se začasno naseli v puščavi, od koder ga ne priključne strah, ne hrepenenje, ne veselje, ne žalost. Zares je prav, da ona sama nadomesti vse dobrine tega sveta.

31. Kdo bi mogel naštetiti vse odlike puščave, vse udobje za krepostne može, ki živijo v njej? V svetu prebivajo, a so hkrati, kakor da bi ta svet že zapustili. Kot piše apostol, se »potikajo po puščavah, po gorah, po votlinah in podzemeljskih jamah«. ⁸³ Upravičeno pravi, da jih ta svet ni vreden. Tuj jim je hrup človeških skupnosti, odmaknjeni so, spokojni, molčeči in nič manj brez želje kot tudi same zmožnosti za greh.

32. Utrujeni od naporov in dela, so se nekateri sloviti možje izmed starih umaknili v filozofijo, kakor da bi se vrnil v svoj stari dom. A koliko lepše in veličastneje se k študiju te najresničnejše modrosti ⁸⁴ obračajo tisti, ki se uma-knejo v svobodo osame. V skrivnostni odmaknjenosti se lahko posvečajo le filozofiji in se urijo v njej med sprehodi po puščavi, ki postane njihovo vadbišče!

Kje, te vprašam, je praznovanje velike noči svobodnejše kot v puščavski celici? Ena izmed kreposti je namreč tudi vzdržnost: vzdržnost, pravim, ki je kot nekakšna puščava sama zase – puščava srca. Mojzes je v njej prebil nepretrganih štirideset dni, prav toliko jih je tam za njim v postu preživel Elija. Njune sposobnosti postenja so bile onkraj človeških zmožnosti. Prav toliko

⁸³ Heb 11,38.

⁸⁴ Glede krščanske recepcije antične filozofije se zdi na tej točki smiselno opozoriti na enačenje filozofije prav z meniškim načinom življenja, ki ga Evherij privzema od grških (Kapadočani, Evzebij, Janez Krizostom) pa tudi latinskih cerkvenih očetov (Hieronim, Kasijan). Dotična napotila k tovrstnim mestom prinaša: H. Schmidinger, »Zur Geschichte des Begriffs 'Christliche Philosophie'«, v: *Christliche Philosophie im Katholischen Denken des 19. und 20. Jahrhunderts* 1, ur. E. Coreth et al. (Gradec, Dunaj in Köln, 1987), 29–45. Tudi Pierre Hadot, ki pri antični filozofiji poudarja predvsem njen prvotni pomen – pomen filozofije kot načina življenja, vidi meništvo kot edinega *stricto sensu* dediča antične živete filozofije: *Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault* (Oxford: Blackwell Publishers, 1995), 140.

časa se je tam postil tudi Jezus sam in, ker razen teh treh primerov nikjer ne beremo, da bi se kdo kje lahko postil tako dolgo, moramo sklepati, da je Bog puščavskim krajem dodelil posebno moč.

33. Je sploh kateri kraj primernejši za posvetitev Bogu, za spoznanje njegovih sladkosti? Se mar tistim, ki težijo k izpolnitvi, pot kje razkrije jasneje? Se kje razprostira polje večjih kreposti? Je kje lažje bdeti nad umom in ga usmerjati v duhovno zrenje? Mar srce k Bogu še kje hiti tako svobodno kakor na teh samotnih krajih, kjer se Boga ne le hitreje najde, temveč tudi težje izgubi?

34. Čeprav so puščavska tla večinoma posejana le z drobnim peskom, so temelji hiše, o kateri govori evangelij, tukaj najtrdnjši.⁸⁵ A če se kdo želi tam ustaliti, si vendar ne more sezidati hiše na pesku – prav za takšne kraje še posebej velja, da je bivališče treba postaviti na skali. Če stoji na njenih trdnih temeljih, ga ne omajejo ne besneče nevihte, ne tuljenje vetra, niti ga ne spodkopljejo potoki, ki prestopijo bregove. In prav takšna bivališča si zidajo puščavniki. Toda ne na tleh, temveč v srcih. Iz globine src stremijo k najvišjemu nebu. V svoji vzvišeni ponižnosti so se zaobljubili nebeškemu upanju. Pozabili so na svetne reči in se odvrnili od njih. Denar zavračajo, saj so raje revni, od uboštva pa bežijo, saj hrepenijo po resničnem bogastvu. Dan in noč se ob delu in nočnem bedenju borijo, da bi začeli življenje, ki mu ni konca. Puščava v svojem materinskem naročju pestuje tiste, ki so željni večnega in brezbrizni do kratkotrajnosti tega življenja. Tiste, ki jim ni mar za sedanjí čas, čaka gotova prihodnost. Ko hitijo po poteh, ki vodijo h koncu tega časa, že dosegajo večnost.

35. Tam skupaj s pretanjenim nebeškim pravom jasno svetijo zapovedi, predpisane človeškemu srcu. Na zločine in hudodelstva ne odgovarja noben človeški zakonik, niti do tja ne segajo načela maščevanja. Pred temi nevrednimi zakoni je namreč lahko krivo vsako, razen res najčistejše srce. V puščavi pa tudi same misli ostajajo znotraj meja pravičnosti: puščavniki že samemu začetku lahkomišelnega razmišljanja pripišejo kazen. Drugod velja za slabo, če slabo ravnaš, pri teh pa je slabo že to, če ne ravnaš dobro.

36. Kakšne besede naj sploh uporabim, da bo moja hvalnica vredna notranjih načel puščave? Ne morem pa tudi molčati o tako silni kreposti puščavnikov, ki je slovita ravno toliko, kolikor je skrita. Četudi se namreč odmaknejo daleč od sveta in človeške skupnosti, ki jo zavračajo, pa v želji, da bi skrili svoje življenje, svoje vrednosti vendarle ne morejo prikriti. Kolikor bolj živijo v sebi, toliko več Božje slave širijo zunaj sebe. Menim, da Bog bdi nad njimi in skrbi za to, da se sami sicer lahko skrivajo pred ljudmi, ne more pa se skriti njihov zgled. Oni sami so luč vrh puščavskega svetilnika, ki razsvetljuje ves svet.⁸⁶

85 Mt 7, 24-29.

86 Luč vere, ki razsvetljuje temo sveta, je klasični motiv, vendar najdemo tudi obratno perspektivo. Rutilij Namacijan, poznoantični pesnik, okrog leta 410 napiše pesnitev *De reditu suo*, v kateri opisuje tudi plovbo mimo dveh otokov toskanskega arhipelaga – Gorgone in Capraie, kjer so

Od tam se razliva sijoča svetloba preko teme tega sveta. To je mesto, zgrajeno sredi puščavskih gora, ki se ne more skriti. S svojo podobo je tej zemlji dalo nebeški Jeruzalem. In če se kdo znajde sredi teme, naj se približa tej luči, da bo spregledal, tisti pa, ki mu preti nevarnost, naj tam išče varnosti.

37. Kako prijetne so tistim, ki jih žeja po Bogu, tudi najbolj odmaknjene samotne soteske! Kako ljuba je tistim, ki iščejo Kristusa, skrivnostna narava širnih prostranstev! Tam je vse tiho: tišina spodbuja dušo, poživljeno od neizrekljivih občutenj, da se veseli v Bogu. Slišati ni ničesar drugega kot zvok Božjega glasu. Ko se ta razleže po samotnih bivališčih, je Njegov sveti hrup za puščavnike še slajši od miru in tišine njihovih življenj. Tedaj se himne njihovih zborov sladko razlegajo vse do neba, v višave se povzdiguje nič manj pesmi kot molitev.

38. Puščava je kot obzidje: zaman skuša sovražnik prodreti v notranjost do puščavnikov, zaman tuli kakor volk, ki ne more priti do ovac, varno spravljene za plotom v stajah. Puščava sama prežene nasprotnike, zaman bi bedeli ti, »ki stražijo mesto«,⁸⁷ saj Kristus sam bdi nad svojo zemljo. Čim bolj je namreč Njegovo ljudstvo izpostavljeno samotnim krajem, tem varnejše je pred svojimi sovražniki. To čudovito daljno zemljo obišejo tudi radostni zbori angelov, ki se spuščajo po Jakobovi lestvi⁸⁸ in s svojimi pogostimi, četudi skrivnimi obiski, razsvetljujejo puščavo. Opoldne zaročenec tam leže k počitku, puščavniki, presunjeni od ljubezni, pa ga gledajo in govorijo: »Našli smo ga, ki ga je iskala naša duša, primemo ga in ga ne spustimo.«⁸⁹

39. Ni res, kar verjamejo, da bi bila puščavska tla pusta in neplodovita, suho kamenje pa povsem nerodovitno. Tam se skrivajo razni rodovi plodov in njim sorodnih sadežev. Tam posejana semena težko padejo s poti, da bi jih pozobale ptice, težko spolzijo med kamenje, kjer ne bi imela dovolj zemlje in se bi tako posušila na soncu, ali med trnje, ki bi jih hitro prekrilo. Kmet tam obilno žanje, saj je med temi skalami raste tako obilno, da se še vseh kosti spet oprime meso. Tam se najde tudi »živi kruh, ki prihaja iz nebes«.⁹⁰ V kamenju nastajajo izviri žive vode, ki nimajo le moči, da odžejajo žejne, temveč tudi moč, da jih odrešijo. Tam je travnik, na katerem se veseli človekova duša. Na zunaj pusta zemlja, je v resnici čudovito prijeten kraj. Za telo puščava, za dušo raj.

40. Nobena še tako rodovitna zemlja se ne more primerjati s puščavskimi tlemi! Je sploh kakšna pokrajina bogatejša? Nikjer ne vzklije več žita, ki bi do vse polnosti nasitilo lačne. Da bi še kje trte bile tako polne? Prav v puščavi se pridela največ tistega vina, ki »razveseljuje srce človeku«.⁹¹ So še kje takšni

živeli menihi (*ipsi se monachos Graio cognomine dicunt*). Sam jim za izbiro takšnega življenja pripisuje le norost, otok pa z antonomom poimenuje *lucifigis insula* (*De reditu suo* 1.439 isl.). Oba otoka pozneje pri grafu Ugolinu v *Peklu* omenja tudi Dante (33.82).

87 Vp 3,3.

88 1 Mz 28,12.

89 Prim. Vp 3,4.

90 Jn 6,51.

91 Ps 104,15.

pašniki? Ovce, za katere je Jezus dejal: »Hrani moje ovce!«⁹² tukaj dobijo najboljšo pašo. Je še kakšna druga zemlja obarvana od cvetočih rož? Prav tukaj se najlepše lesketata »šarónska narcisa« in »dolinska lilija.«⁹³ In naposled, mar se še kateri kraj bohota z dragocenimi kovinami? Je še kje vse rumeno od zlata? Tukaj se v svetlobi mnogoterih odtenkov svetlikajo dragi kamni. Ta zemlja je mogočnejša od vseh drugih krajev, presega jih v vseh svojih dobrinah.

41. O častitljiva zemlja, zares si namenjena svetnikom; tistim, ki prebivajo v tebi, tistim, ki niso daleč stran od tebe in tudi tistim, ki le želijo prebivati v tebi. V zameno za vse dobrine sveta si polna Tistega, v katerem počiva ves svet. Zate je primeren obdelovalec, ki bo skrbel za tvojo, ne za svojo zemljo. Iz tvojih prebivalcev se grešnosti sploh ne rodijo, ti sama si rodovitna v kreposti. Vsak izmed svetih mož, ki je iskal prijateljstvo s teboj, je naletel na Boga. Vsakdo, ki se ti je posvetil, je našel Kristusa. Kdor živi v tebi, se veseli, da biva skupaj z Bogom, saj če prebiva na tvojem, prebiva tudi na Božjem posestvu. Kdor ne zbeži stran od puščavske celice, sam postane Božje svetišče.

42. Vsakemu puščavskemu kraju, ki žari od samotarskih vernikov, bi moral izreči svoje občudovanje, pa vendar v čaščenju najmočnejše objemam svojo Lerino. V svoje milo naročje sprejema tiste, ki so se odvrnili od nevihtnega sveta in mnogih brodolomov. Še žgoče od posvetne vročice jih otok vzame pod okrilje svojih senc, da bi tam, v notranjosti Božje sence, spet zadihali. Tam žuborijo vode, zelenijo trate, se svetlikajo cvetlice. Prijeten je na pogled, povsod diši: tistim, ki so na njem, se zdi, da so v raj. Vreden je nebeških navodil, po katerih ga je ustanovil Honorat. Vreden prav tega ustanovitelja, čigar obličje in življenjska sila izžarevata duha apostolov. Otok ga je vzel k sebi in ga pozneje tudi izpustil, vreden je namreč tudi tega, da v sebi goji izredne menihe in jih kot duhovnike pošilja v svet.⁹⁴ Zdaj je samostan pod okriljem Maksima,⁹⁵ ki slovi že samo po tem, da je bil vreden postati Honoratov naslednik. Na otoku pa so občudovali tudi Lupa,⁹⁶ ki nas spominja na volka iz

92 Jn 21,17.

93 Vp 2,1.

94 O transformativni naravi tega otoka piše Peter Brown, *The Ransom of the Soul* (Cambridge Mass. in London: Harvard University Press, 2015), 129–131. Otoški samostan je namreč pod svoje okrilje jemal večinoma mladeniče iz višjih slojev, od katerih je začetek meniške poti zahteval najkorenitejšo spremembo življenjskih navad. Otok se je prej imenoval »Kirkin otok« in bi naj še iz poganskih časov ohranil nekaj svoje moči, s pomočjo katere so se pozneje aristokrati množično preobražali v menihe.

95 Na Lerino je prišel malo pred leti 427/428, ko je kot opat samostana že nasledil Honorata. Skupnost menihov je vodil sedem let, leta 434 pa postal škof v Riezu. V zaključku svojega dela *Carmina* ga hvali Sidonij Apolinarij, omenja pa ga tudi Gregor iz Toursa v *Liber de gloria confessorum* 83.

96 Lupus iz Troyesa in njegov brat Vincencij sta bila iz bogate družine, a sta oba razdelila svoje premoženje in se posvetila meništvo. Lupus je bil poročen s Hilarijevo sestro in tako prišel v stik z naslovnikom Evherijevega pisma. Po šestih letih sta se z ženo sporazumno ločila in vsak svoje življenje posvetila bogu. Lupus se je zatekel v lerinški samostan, ki ga je pozneje, okrog leta 427, zapustil in postal škof v Troyesu. Njegovemu bratu Vincenciju pa pripisujejo avtorstvo anonimnega besedila *Opomnik* (*Commonitorium*), napisanega nekje v Galiji v času

Benjaminove črede.⁹⁷ Ta je imel brata Vincencija, čigar duša se je svetlikala jasno kot dragulj. Na otoku še vedno živijo častitljivi Kaprazij,⁹⁸ po svoji veličini enak starodavnim svetnikom, in sveti starci, ki so s svojimi ločenimi celicami pripeljali egiptovske očete v Galijo.

43. Dobri Jezus, kakšno skupnost, kakšen zbor svetnikov sem videl tam! V njih so kot v dragocenih alabastrnih vazah gorela prijetna olja: vsepovsod se je vdihaval vonj življenja.⁹⁹ Notranje obličje človeka so postavljali pred zunanji izgled. Povezovala jih je ljubezen, ločevala ponižnost. Bili so krotki v svoji pobožnosti in utrjeni v upanju, umerjeni v svoji drži in hitri v izkazovanju poslušnosti. V družbi molčeči in po obrazu mirni. Na kratko, v svoji nenehni molitvi izgledajo kot četa angelskega spokoja! Ničesar si ne želijo, po ničemer drugem ne hrepenijo, kot po Njem, po katerem si želijo hrepeneti. Medtem ko iščejo blaženo življenje, ga že živijo; ko hodijo po poti k njemu, so ga že dosegli. Da si želijo stran od grešnikov? Že zdavnaj niso več z njimi. Da hočejo živeti čisto? Že živijo. Da si želijo ves svoj čas posvečati hvalnicam Bogu? Ga že posvečajo. Da si želijo veseliti se s svetniki? Se že veselijo. Da želijo okusiti Kristusa? V duhu ga že okušajo. Da skušajo doseči puščavsko življenje? V srcu so ga že dosegli. Po čudoviti Božji milosti mnogo tistega, po čemer so hrepeneli, že imajo, saj dobivajo že s tem, da sledijo svojim upom. Za svoje delo niso poplačani skopo, saj je njihov trud že del njihovega plačila.

44. Najdražji moj Hilarij, vrnil se boš na otok in spet postal del te skupnosti. Ta odločitev prinese mnogo dobrega tako tebi kot njim, ki se te že nestrpno veselijo! Ko boš tam, prosim ne pozabi moliti zame in za moje grehe. Toda saj ne vem, kaj bo večje, ko boš tam: tvoje veselje nad njimi, ali njihovo veselje nad teboj.

Zdaj si ti pravi Izrael – v svojem srcu že gledaš Boga. Rešen si bil iz Egipta in njegovih temin, prečkal razprto morje, pod katerim je potonil sovražnik, in sledil plamenu vere, prižganemu v puščavi. Kar je bilo nekoč grenko, prek lesa križa zdaj okušaš kot sladko. Napajaš se ob Kristusovih vodah, ki tečejo v večno življenje, svojo dušo hraniš s kruhom iz nebes in v evangeliju slišiš grmenje božanskega glasu. Skupaj z Izraelom si v puščavi, skupaj z Jezusom boš v obljubljeni deželi.

Bodi pozdravljen v Kristusu Jezusu, našem Gospodu.

*Nena Bobovnik, Katholieke Universiteit Leuven/Univerza v Ljubljani,
Filozofska fakulteta; nena.bobovnik@gmail.com*

po prvem efeškem koncilu, ki prvi predstavi trodelni kriterij krščanske (torej edine prave) vere – pravoverno je le tisto, kar se veruje povsod, vedno in od vseh (*semper, ubique et ab omnibus*).

97 1 Mz 49,27.

98 Oče lerinškega puščavništva, ki je bil na otoku morda celo še preden je Honorat ustanovil meniško skupnost.

99 2 Kor 2,16.